

Platon: Sofisté: [O Bytí Nejsoucího] / Wyler/

mezikrok

Theaitétos - co je EPISTEME - jako AISTHESIS
- jako DOXA

- ale co je EPISTÉMÉ jako taková?

1) celkové hodnocení a kontext

- SOF. začíná nejostřejší cesurou celého Platona - uvádí do dialogu XENOS (cizince) z Eleje

- = **odcizení, cesura**

Kant: vzlét. do světa abstrakce, mimo smysl. zkušenost.

Maritain: Íkarův let, příliš blízko Slunce, tj. Absolutnu

Heidegger: zde začíná zapomenutost Bytí západ. ducha

Cassirer: osvobození řec. ducha /Plat. si uvědomil čistý pojem Bytí/

- zde Plat. začíná svůj "styl stáří" /filosofie škol a pýthágoresmus a jeho ezoterismus/

- v SOF se zkoumá - KOINONIA TON GENON

- POLITIKOS - otázka dialektické metody

- PARM - Jedno a Jiné

- Wyler: projasnění původní vize, uchopené jako celek, ale mlhavě; pokus o přenesení duše do projasněné oblasti čistých EIDÉ vně "jeskyně"

- jeskyně = každodenní shon a život na agoře /tj. Sokrates a sofistika, KYNI LYKOS - vlku psu podobný/

- Sokrates = diamon, otevřel Plat. oči pro nepodmíněný základ, a že je principiál. nepřístupný myšlení /ARCHÉ zakládající svět ideál. vztahů "vně" tohoto smysl. světa/

- Sokrates vede Plat. v Kratylovi /zkoumání ONOMA / z nelogiky, vyvádí jej nad polologiku EPISTEME, ale teprve v SOF. je sokratov. závoj stržen tam, kam by se Sokrates nikdy nepustil, - zkoumání čisté dialektiky, myšlení

- Plat. podobný s Goethem /Faust/ - archetypy sofista / státník / filosof - Mefisto / císař / Faust

- v SOF platon.cesuře už to není sokratov. průzkum pojmů /ARETÉ, ONOMA, EPISTÉMÉ/, ale otázka Plat.'s po typu, formě - po trojí formě /sof, stát., filos./

2) struktura

- vnější forma: tři části **1)** 218b - 236 d - **co je sofista**

- 2 oddíly

A - 221 c - 231 b - druhy a třídy sofistiky / "udičnick"/

B - 231 b - 236 d - a co je těm druhům společné /jejich bytnost, HEN proti POLLA/

2) 236 d - 264 d - jaký smysl má zdánlivě nesmyslný **pojem MÉ ON** /nejsoucí/, ale to vyžaduje i zkoumání **ON** /jsoucí/

- 2 oddíly

A - 236 d - 250 e - zkoumá oba pojmy jako absolutní /CHORIS/

a) MÉ ON (237 a - 239 c) *nejprve zkoumá*

b) ON (241 d - 250 e) *pak*

B - 250 e - 264 d - KOINÓNIA /pospolnost těchto pojmů/ - vztaženy k sobě

a) 254 a - 259 c - nauka o TA MEGISTA GENÉ

b) 259 e - 264 d - SYMPLOKÉ TÓN EIDÓN - s ohledem na dřív.
otáz. jak je možná nepravda a omyl?

3) 264 b - 268 d - krátká, **defin. odpověď** na otázku po bytnosti sofisty

- vlastní zkoumání začíná v 1B (co je HEN sofisty! HÓS ALÉTHÉ, 231 c1, "v pravdě"), vše předtím jen příprava

- teprve odtud se SOF stává dialogem o idejích /čím sofisté jsou/, ne o jevech /jak, čím se sofisté jeví být/

- W: SOF je tedy symetrický /strukturně krásný/, vyvážený - 1B stejná jako III, středem je nyní střed II /předtím ne/

- W: i z hlediska mechaniky /stránky/ je SOF vyvážený /měření s kružítkem a pravítkem/

3) stěžejní otázka

- dokáže /a jak/ Plat's dialektika zvládnout gigantomachii předsókratovských filosofů bytí? / 251 a 3/
 - co se děje s požadavkem LOGOS AMFOIN HAMA v tomto řádku?
-

4) řešené problémy

- 1/ metoda
- 2/ jednota /HEN/ ideje
- 3/ gigantomachie a pospolnosti /KOINÓNIA/
- 4/ logos jako SYMPLOKÉ TÓN EIDÓN, smysluplný omyl /259 e nn / - Wyler jej v knize nerozebírá!

1/ metoda /SOF 218 a/

- pokračuje se z THEAITETA, kde se došlo až k otázce specifičnosti LOGU, tj. vědy a její metody, a dál už ne
- otázka po podstatě /tj. sofisty/ může být zodpovězena teprve, máme-li metodu /spolehlivého a úplného poznání/
- METHODOS a LOGOS je ztotožněn! /219 a 1/
- cesura mezi SOF a THEAIT. prochází mezi dvěma významy LOGU 1) analyticko-intuitivní
2) konstruktivně-metodický myšlen. postup
- Sokratés právě je pouze diakritický /226 b, c 8/ - Sokr. i sofisté popírají přísnou vědu
- metodičnost dle Plat. zakládá LOGOS - znalost věci může změnit v její poznání
- cizinec demonstruje DIARETICKOU /"rozdělující"/ metodu - založena na dichotomiích, dělení na dvě;
- užita i v POLITIKOS a velice se jí podobá eleats. metoda demonstr. v PARM.
- pro Plat. zásad. význam, fundamentální, ale to ≠ univerzální!!! / jiné možné dělení je KATA MELÉ - POLIT. 287 c/

- znaky diar. metody
- 1) máme předem pravdivou DOXA o tom, co má být metod. zkoumáno /musíme vědět, o čem hovoříme, co chceme zkoumat/
 - 2) předběžnou znalost musíme povýšit na poznání
 - a) intuice musí nahlédnout vyšší rod (GENOS) - u sofistiky je to TECHNÉ
 - b) vykázaní přirozené mezičleny mezi GENOS - konkr. příklad
 - c) vykázaní mezičlenů svrchu - system. dichotomické dělení; daný konkr. případ musí patřit právě jednomu takto vzniklému nižšímu rodu
 - d) zformuj každý nižší rod, tj. musí být EIDOS / → nepovoleny kontradiktorické protiklady - vodní živoč. x nevodní živočich; povoleny kontrární - nevodní x suchozemský/
 - e) dosaženo ATOMON EIDOS, rod, kt. už nelze dál rozdělit - ten je EIDOS hledaného případu - ATOMON EIDOS není izolován, ale uchopen ve vzájem. vztahu s opačným pojmem + také vytvořen kontrární protipřípad (HETERON)

2/ HEN ideje / SOF 231 b /

- co je sofista v pravdě, ve skutečnosti /hós aléthé, ontós/, (232 a-b)
- nyní už nejde o příklady sof, ale co mají společné - pojmové definice (231 c-e)
- je to společný znak ANTILOGIKÉ - odborné umění protimluvy (232 b) a to ve všech oblastech jsoucna
- sofista, "PANSOFOS", je MIMÉTÉS ONTÓN (235 a 1), "napodobovatel jsoucna"
- to se má povýšit na GNÓSIS /236 d 5/ - prostřednictvím tematizace MÉ ON a PSEUDOS /236 e, 237 a 3-4/

- rozdíl IDEA - POJEM

A1 - Ústava - metafora úsečky

- Plat. má jedno jméno - EIDOS - pro obé
- IDEA - patří filosofii, také teologické dogmatice
 - je objektem NOESIS, měla by být myšlena se svým základem (META ARCHÉS)
- POJEM - objekt DIANOIA, bez základu, je veličinou přiřazenou číslu, ideálem obecné vědeckosti - u Plat. je středním stupněm - MATHĚMATIKA

A2/ Sofisté - zpřesnění

- POJEM - jednota v rozmanitosti smyslově vnímatelných věcí; z jedné skupiny věcí lze vytvořit **více** jednotlicích pojmů podle vyšš. rodu, kt. právě nazýváme

- IDEA - jednota v rozmanitosti pojmů - může existovat jedna - pouze jedna - idea rozmanitosti; idea není "vyšší", ale "**nejvyšší**" rod!
- v ideji viděny pojmy a v nich, fixovaných v ideji, se věci vztahují k "nepodmíněnému", viděny META ARCHÉS
- podmínkou ideje vztaženost k ARCHÉ
- je to problém pozdní Plat's fil; otevírá hlav. rozmluvu SOF. /II. část/, ta je noeticky založeným nazíráním idejí
- POLITIKOS = pak prohloubený výcvik metodického myšlení
- PARM = metodicko-noetický postup čisté dialektiky

3/ gigantomachie a pospolnost /KOINÓNIA/ (246 a - 254 b)

A/ gigantomachie

- známá, často citovaná pasáž /246 a 4 - 249 d 8/
- Plat. rozlišuje dva archetypy fil., materialistický / idealistický
- pravá skutečnost - materialisté - pouze materie a pohyb /KINÉISIS/
- idealisté - nehmotné ideje a klid /STASIS/
- Plat. se nerozhoduje pro ideal., obě pozice jen částečně pravdivé; co je oběma společné?
- JSoucno jako takové /TO ON/, neboť obě oblasti, smyslová i ideální, JSOU, mají účast na bytí
- bytí jsoucna je DYNAMIS, mohutnost, "síla" → proti materialistům - duchovno je, neboť působí jako síla
- proti idealistům - duchovno je pohnuté /KINÉISIS/ jakožto síla!
- KINÉISIS, pohyblivost, je MEGISTON GENOS /254 c 3/, "nejvyšší rod", vládne všemu a určuje všechno, co jest, jak materiální, tak ideální jsoucno
- jsou tedy ideje určitým způsobem "pohyblivé"?
- proč zde mluví cizinec z Eleje, když místo Parmenidovy STASIS se zde pak předkládá nauka fundamentálně kinetická, Hérakleitos?
- Wylerovo vysvětlení - Anglosasové odmítají tento nesmysl interp., Plat. by něco takového nikdy neřekl
- ale vysvětlení podle W. může být Fichteovsko-Hegelovské /německá idealist. filosofie zná smysluplné vysvětlení pohyblivosti objektů myšlení/
- poznávající /ten je činný/ uvádí poznávané /kt. je původně trpné/ do pohybu /Platonova poznámka/
- Wyler varuje před ztotožnění Platóna s Hegelovým systémem, naopak Plat. je protipólem Heg's dialektiky a marxisté už vůbec o Platóna nejeví zájem, o Hegela však stále!
- W: Plat i němeč. idealisté mají však jednu společnou zkušenost /viz PARM/
- tento názor /určité sepětí Plat.- něm. ideal. fil/ podpořen i čtením *Plotina* O dialektice /Enneades I3/
- **herakleitovský problém** /249 b 8/ - NÚS / duch/ je DYNAMIS → KINÉISIS ale i STASIS /identitu TAUTON/
- neboť /THEAIT/ bez identity není možná duchovní činnost v přísném, vědec. slova smyslu
- Plat. - **Her's chyba** není určení JSoucno = pohyb, ale **JSoucno = zásadně pouze pohyb**
- Her vylučuje takto STASIS
- **Plat. - KIN. i STAS zde současně** /později Proklos: duch spočívá v pohybu/
- Platonovo řešení sice musí suspenzovat TERTIUM NON DATUR, ale ne zákony identity a sporu
- Plat. určuje pohyblivost idejí ještě dál - "dokonalému jsoucnu /TO PANTELÓS ON/ nepřísluší pouze pasivní dynamis předmětu poznání, ale i aktivní dynamis ducha, života a duše /NÚS, ZÓÉ, PSYCHÉ; 249 a/
- velký problém, co je "dokonalé jsoucno" - je to idea? - W - asi ano, co lze přisoudit jednomu, to i druhému
- vede to k existenci idejí jako duchovních bytostí, Plat. v ni prý věřil /Timaios, Zákony/

B/ pospolnost /KOINÓNIA/

- jak propojit zásadní pár protikladů MÉ ON - ON ?
- šlo by to jako u KINESIS - STASIS ?
- tato otázka je zásadnějšího rázu než u všech jiných protikladů; MÉ ON nemá žádné vlastní jméno a EIDOS, jeho protikladnost vyjádřena jen negací (MÉ)
- 2 základní charakteristiky a) MÉ ON - samo o sobě pro myšlení a vypovídání zcela nepřístupné (237 b 7)
- každá věta o něm nevyslovitelná (238 e)
- nelze o něm ani říci TÓ MÉDAMÓS ON, naprosté nic
- b) ON
- stojí výše než každý jiný GENOS myšlení a bytí
- vše jsoucí se na něm podílí, ono samo však na ničem jiném
- bytí jsoucna /TA ONTA/ určitelné jako DYNAMIS /klid i pohyb/
- ale Bytí podle své vlastní přirozenosti nespočívá ani v klidu ani se

nepohybuje (250 c 6) → je "vně" (EKTOS, d 2) nejvyšších GENÉ jsoucná
 → **zásadní difference** /HETERON TI, c 4/ JSOUCNO VCELUK - BYTÍ
 - dnes jí říkáme **ontologická**
 - smysl Bytí je tedy na úrovni dialektiky užitý v SOF zcela nepřístupný

- je tu tedy myšlení, exponované mezi naprosté nic /MÉ ON/ a bytí EKTOS /vně/ jsoucná
 - jediné možné řešení je vyslovit je obě současně (LOGOS AMFOIN HAMA)

- **možné řešení** - W: Plat. prý odpovídá takto - MÉ ON je HETERON ontologické difference (viz 257 b 3-4)
 - podle W. prý tak ON ztrácí svou vznešenou pozici EKTOS jako čisté, neprediktovatelné bytí, je už jen jedním
 mezi nejvyššími GENÉ (viz 254 d 4-5)
 - **MÉ ON** je naopak povzneseno - je chápáno jako jedno ze jsoucích modů nebytí - je zde jako **různost**, má tedy
 EIDOS (Plat. : HÉ THATERÚ FYSIS, "ustrojení různého") - tak je možná sofistika, sofista uplatňuje ANTILOGIKÉ,
 odborné umění protimluvu - založené právě v HETERON bytí různosti, ve **zdání** (jsoucí modus nejsoucná) 264 b

Srovnání s Hegelem

- Plat. tedy podal zásadní výkon, když uznal smysl negativity
 - negativno má nárok na bytí /Plat. si nedělá ze sofistů jen srandu, snaží se je pochopit, racionalizovat; podobně u
 Goetheho - Mefisto není Satan, má pro něj jistou slabost/
 - v SOF přechází Plat. **od diakritiky** → **synkrisis** /uplatní se dále v POLITIKOS/
 - 1. ostře zdůrazní dvojnost protikladnosti /ENANTION (MÉ ON - ON) /
 → 2. společně nazře "obojnost" různosti /HETERON (MÉ ON - ON) /
 - není to nová jednotka třetího členu hegelovského typu, duch "má být s to pobývat ve dvojnosti jakožto "obojnosti"
 (AMFÓ)
 - nemá postupovat sledem "překonávání", "Aufhebung", a dosáhnout konečného klidu a spočinout v Absolutnu, ale
 má být sám neustále činný u SYMPLOKÉ nejvyšších protikladů, jako DYNAMIS, síla

Heideggerova interpretace SOF x Wyler

- Heid. : Plat's SOF začíná **zapomenutost na Bytí** západní filosofie
 - W: Platon skutečně zmínil ostří ontol. difference (jsoucno - Bytí)
 - W: aby mohl dát nebytí účast na bytí, musí dát bytí účast na jsoucnu
 - není to ale zapomenutost, jen **redukce bytí**
 - neboť Plat. chce odkrýt smysl nepravdy a nejsoucná, což lze tak, že chápe pravdu vzhledem ke správnosti a bytí
 vzhledem ke jsoucnu → redukuje otevřenost bytí jako takového
 - Plat. ovšem se neptá po smyslu Bytí /ON nebo ÚSIA/, neptá se po ARCHÉ jako takové - v SOF se ptá po základu
 jsoucího ne-bytí
 - ptá se na něco temného /sofistiku/ a přináší ji do světla, ale přesto je to obtížné
 - podobně, kdyby se ptal na podstatu filosofie, čelil by opačnému problému - příliš naplněná světlem /253 e - 254 d/

Ústava - Sofisté

- SOF podle metafory o slunci /vzaté doslova/ zkoumá tedy diferenci mezi světlem /bytí, pravda/ - osvětleným
 světem /jsoucno/, čili ontologickou diferencí; otázka po prameni světla /jenž je odlišný od světla samého!/ zde
 vůbec není položena; ta bude položena teprve v dialogu FILOSOFOS /dnes ztotožněn s PARM/
 - SOF - bytí je EKTOS /vně/ jsoucná; Ústava - Dobro /TO AGATHON/ je EPEKEINA TÉS ÚSIAS mimo bytí
 - tyto dva výroky se vzájemně doplňují; otázka po Dobru /střední Plat./ by se tak dala chápat jako otázka po
 základu jako příčině /pozdní Plat./

| | | |
|----------|-------|-------------------------|
| jsoucno/ | bytí/ | Dobro (základ, příčina) |
|----------|-------|-------------------------|

 (bytí vně jsoucná, Dobro vně bytí)

TO HEN

- která otázka je vlastně jediná zásadní - po kráse (KALON), Dobru (AGATHON) nebo Jednu (HEN) ?
 - W: u pozdního Plat. jednoznačně otázka po HEN - viz PARM
 - HEN není žádný GENOS, ani ON
 - v SOF právě díky HEN (a TALLA - TA ALLA mnohé, "ty mnohé věci") redukoval Plat. Bytí na jsoucnu
 - třeba říct, že ani u pozdního Platona nelze oddělit oblast teoretickou (otázka po HEN) a praktickou (AGATHON)
 - ale přesto je AGATHON spíše u pozd. Plat. pojem zprostředkovaný právě prostřednictvím HEN !
 - tak je otázka po HEN základní otázkou pozdního Platona → PARM je asi FILOSOFOS, nebo přinejmenším řeší
 problematiku pro FIL. rezervovanou, otázku po základu, příčině